

SIVÁK, Jakub. Náhradní mateřství v českém právu a související otázky. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021, 92 s. ISBN 978-80-7552-678-6.

Recenze: doc. JUDr. Ondřej Frinta, Ph.D.

Náhradní mateřství je zcela nepochybně možno považovat za multidimenzionální fenomén. Vedle právní problematiky totiž v sobě obsahuje zejména rozměry morální, emocionální a sociální. Právě synergický efekt těchto dílčích aspektů způsobuje, že téma náhradního mateřství je dlouhodobě diskutováno širokou odbornou i laickou veřejností. Byť tato diskuse projevovала v čase rozdílnou dynamiku a intenzitu, jde o téma společensky stále rezonující a tedy aktuální. A chce se dodat: zatímco odborná veřejnost si ohledně náhradního mateřství nepřestává klást zásadní otázky, veřejnost laická již tento fenomén společensky akceptuje a v případě potřeby se k němu bez většího váhání uchyluje.

Na jednu stranu je tedy až s podivem, jak dlouho čekala česká odborná právnická literatura na první vlašťovku v podobě ucelenějšího monografického zpracování tohoto tématu, na stranu druhou tomu lze stejně dobře rozumět, neboť být první znamená – právě u tohoto tématu – *nést na trh vlastní kůži*. Jakub Sivák se této výzvy chopil v zde recenzované publikaci, která vychází v nakladatelství Wolters Kluwer ČR, a to v edici „Právo prakticky“. Ediční zařazení do praktické řady je v případě této publikace velice důležité a zároveň velmi přiléhavé – autor čtenáři nabízí přesně to, co v tomto případě čtenář očekává (a ovšem i něco navíc).

Praktickému zaměření publikace odpovídá již struktura celého díla. Po vysvětlení základních pojmů v první části (náhradní mateřství, asistovaná reprodukce a umělé oplodnění) se autor bez dalšího zabývá právní (ne)úpravou náhradního mateřství v České republice, a to z pohledu práva soukromého (část druhá) i z pohledu případných aspektů trestněprávních (část třetí). Praktické zaměření publikace pak nejzřetelněji vystupuje v části čtvrté (náhradní mateřství v ČR krok za krokem). V komparační části páté autor vykračuje za hranice české právní úpravy a stručně přibližuje zahraniční přístupy, a to z pohledu dané problematiky v klíčových zemích; na straně jedné v různé míře liberální přístupy USA, Velké Británie, Ukrajiny, Ruska či Indie, na straně druhé restriktivní SRN. V souvislosti s nedávnými diskusemi nad uznáváním cizích rozhodnutí týkajících se náhradního mateřství (třeba i v případě objednatelských párů stejného pohlaví) českými soudy nelze z hlediska komparačního pominout přístup německé judikatury, který autor ilustruje (na s. 45) aktuálním rozhodnutím Spolkového soudního dvora sp. zn. XII ZB 530/17 ze dne 20. března 2019. Jde o jeden z drobných, avšak velmi inspirativních přesahů recenzovaného díla. Počínaje částí šestou se pak čtenáři dostává bohatě nad rámec ryze praktického přístupu k problému, nejprve pokud jde o konfrontaci s nejlepším zájmem dítěte. Zde již autor zřetelně přechází do úvahové nadstavby díla, což graduje v části sedmé (morální aspekty náhradního mateřství) a přirozeně završuje v části osmé (úvahy de lege ferenda).

Celá publikace je prostoupena drobnými bezprostředními úvahami autora k dané dílčí problematice, což činí celý text publikace mimořádně čtivým. Autor se navíc nebál otevřít – a co je třeba ocenit – vyjádřit své jednoznačné názory i na ty dílčí otázky, které v současném diskurzu rezonují nejvíce (např. smluvní povaha náhradního mateřství, otázka úplatnosti, s. 24 a násl.; trestněprávní aspekty, zejm. s. 28 a násl.; otázka uznávání zahraničního náhradního mateřství v ČR, s. 73 a násl.).

Dovoluji si s jistotou tvrdit, že předkládaná publikace má potenciál současný diskurz nad náhradním mateřstvím a jeho aktuálními otázkami nanovo a kriticky rozproudit, a to nejen proto, že jde o první ucelenější monografické zpracování daného tématu. Pokud se mi při čtení publikace vybavilo rčení „*jít s kůží na trh*“, pak je třeba dodat, že autor tak učinil skutečně důkladně a poctivě. Z trefných autorových myšlenek se závěrem hodí uvést tu, kterou autor vyjadřuje na s. 55: „*Kolem náhradního mateřství se tak chodí trochu jako kolem 'horké kaše', když je zde obava z možné diskriminace a zároveň chybí zásadní ochota jej otevřeně schválit.*“ V předkládané publikaci se kolem náhradního mateřství jako kolem „*horké kaše*“ věru nechodí.